

БУРГАСКИ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ”

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

Утвърждавам!

Ректор:

/Проф. д-р Христо Бозов, дм/

КОНСПЕКТ

**ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ХИГИЕНА, ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ И
ЕПИДЕМИОЛОГИЯ И СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА**

Специалност „Медицина”, ОКС -Магистър, редовно обучение

Конспект за теоретичен държавен изпит

ЧАСТ ХИГИЕНА

1. Екология: медицинска екология. Замяряване на биосферата, влияние върху екосистемите и човешката популация. Основни хигиенно-екологични проблеми.
2. Хигиенно-екологични проблеми от замяряването на атмосферния въздух.
3. Физични фактори на атмосферата.
4. Климат и време. Влияние на времето и климата върху здравето на населението. Аклиматизация. Климатолечение и климатопрофилактика.
5. Хигиена на почвата. Влияние върху здравето на населението.
6. Вода – хигиенно и екологично значение. Хигиенни изисквания към качествата на питейната вода. Епидемиологична и токсикологична оценка на водата.
7. Водоснабдяване на населените места и източници на водоснабдяване. Пречистване и обеззаразяване на водата. Санитарна охрана на водоизточниците.
8. Хигиенни изисквания към населените места. Профилактика на химичното, прахово и шумово замяряване. Асенизация.
9. Хигиена на жилищата. Синдром на нездравословното жилище.
10. Хигиенно-екологични проблеми при използването на полимерни материали в различните отрасли на производството, бита, хранителната промишленост и медицината.
11. Оценка на риска за здравето при експозиция на химични фактори в околната среда.
12. Заведения за здравно обслужване – основни хигиенни изисквания. Профилактика на вътреболничните инфекции.
13. Хигиенни норми и изисквания към специализираните здравни заведения – инфекциозни, хирургически и акушеро-гинекологични болници и отделения, туберкулозни болници, поликлиники и диспансери.
14. Хигиенно-противоепидемичен и лечебно-предпазен режим в заведенията за здравно обслужване.
15. Организация и условия на труд на здравните работници. Рискови фактори.
16. Хигиена на облеклото и обувките. Лична хигиена. Хигиена на отделните органи и системи. Полова хигиена.
17. Елементи на здравословния стил на живот. Герохигиена.

18. Радиационната защита. Източници на облъчване на човека. Биологично действие на йонизиращите лъчения.
19. Нови направления и перспективи пред науката за хранене. Нутригенетика и нутригеномика.
20. Хигиенни и физиологични изисквания към здравословното хранене. Режим на хранене. Методи за медицинска оценка на фактическото хранене.
21. Роля и значение на белтъците, мазнините и въглехидратите за храненето на човека. Хранителни фибри.
22. Роля и значение на витамините, минералните вещества и микроелементите в храненето на човека.
23. Храносмилане и усвояемост на основните хранителни вещества.
24. Енергоразход и енергийна стойност на храната.
25. Основи на лечебното хранене. Ентерално и парентерално хранене.
26. Хигиенна оценка на методите за консервиране и кулинарна обработка на храните.
27. Хигиенно значение и оценка на млякото, млечните продукти и яйцата.
28. Хигиенно значение и оценка на месото, рибата и изделията от тях. Хранителни мазнини.
29. Зърнени храни, плодове и зеленчуци, варива и ядкови плодове, сладкарски изделия, безалкохолни, алкохолни и тонизиращи напитки – значението им в храненето на хората.
30. Функционални храни и напитки. Генетично-модифицирани храни.
31. Хранене при бременност и кърмене.
32. Хранене на деца и ученици.
33. Хранене на хора, заети с умствен труд. Хранене при стрес.
34. Хранене на хора в напреднала възраст. Хранене и остеопороза.
35. Хранене при спортисти.
36. Заболявания, причинени от биологично-контаминирани храни – инфекции, токсикоинфекции, интоксикации и микотоксикози.
37. Хранителни отравяния с химически замърсители. Вредни примеси и добавки в хранителните продукти. Хранителни добавки
38. Немикробни хранителни отравяния – профилактика.
39. Хранене и имунитет. Алергични заболявания причинени от храните.
40. Болести от недохранване. Малнутриции. Хранителни анемии. Хранителни поведенчески разстройства.
41. Взаимодействия м/у храни и лекарства.
42. Алтернативно хранене.
43. Заболявания от прехранване и неправилен режим на хранене.
44. Хранене и затлъстяване. Хранене и диабет.
45. Хранене и ракови заболявания.
46. Хранене и сърдечно-съдови заболявания.
47. Хигиена на труда, ергономия, трудова медицина. Профилактични задачи и функции на лекаря по опазване здравето на работещите.
48. Рискови фактори при работа. Съвременни форми на труд и хигиенната им оценка.
49. Влияние на трудовия процес върху функционалното състояние на организма.
50. Работоспособност. Умора и преумора. Профилактика на преумората. Проблеми на умствения труд. Професионален стрес.
51. Професионални вредности и професионални заболявания. Вредни фактори, свързани с неправилната организация на труда и пренапрежение. Профилактика.

52. Влияние на неблагоприятните физически фактори в производството върху организма. Шум, ултра– и инфразвук в производството, производствени вибрации – хигиенна характеристика, биологично действие, профилактика.
53. Ултравиолетова и инфрачервена радиация. Магнитни полета. Радиочестотни електромагнитни полета. Статично електричество. Лазерно излъчване – хигиенна характеристика, биологично действие, профилактика.
54. Производствен микроклимат. Работа при повишено атмосферно налягане.
55. Химични фактори в производството.
56. Професионални отравяния с метали – олово, живак, манган, цинк, хром и кадмий. Профилактика.
57. Професионални отравяния с въглероден оксид и “дразнещи” газове – хлор, нитрозни и серни газове, амоняк и др. Профилактика.
58. Професионални отравяния с органични разтворители, нитро и аминопроизводни на бензола. Профилактика.
59. Прахови аерозоли – заболявания. Профилактика.
60. Хигиенни проблеми при селскостопанския труд и при прилагане на минерални торове и пестициди.
61. Хигиена на труда в химическата промишленост.
62. Хигиена на труда в текстилната промишленост.
63. Хигиена на труда в минната промишленост.
64. Хигиена на труда в металургията.
65. Хигиена на труда в машиностроенето и металообработването.
66. Хигиена на труда при работа с компютърна техника.
67. Възрастова периодизация при деца и подрастващи – анатомо-физиологични особености при растежа и развитието. Акселерация.
68. Структура на заболяемостта в детската и училищна възраст.
69. Хигиена на обучението.
70. Хигиенни изисквания към заведенията за деца и ученици.
71. Хигиенни и физиологични основи на занятията по физическа култура и спорт. Задачи на медицинския контрол. Закаляване.
72. Хигиенни проблеми на трудовото и професионално обучение на подрастващите.
73. Основни профилактични задачи и дейности на медицинските лица в детските градини и училищата.

Препоръчителна литература:

1. Цветков Д. и колектив - Ръководство по хигиена и професионални болести, София, 1994г
2. Костова В. и кол., Професионални болести, изд. Рал Колобър, София, 2007г..
3. Попов Б. и кол., Хигиена, хранене и професионални болести, София, 2009г.
4. Цветков Д. и колектив – Хигиена 1 и 2 част, изд. Камея, София, 2014г
5. Стайкова Ж. Съвременни хигиенно-екологични проблеми, УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2018 г.
6. Стайкова Ж. Хигиена на труда, УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2018г.

ЧАСТ СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА

1. Социалната медицина като наука. Обществено здраве.
2. Социални фактори на здравето и болестта. Социално-медицински подход в дейността на лекаря.
3. Социологически методи в медицината и здравеопазването.
4. Измерване на здравето и болестта. Сравняване на рискове.
5. Аналитични епидемиологични проучвания.
6. Експериментални епидемиологични проучвания. Медицина, базирана на доказателства.
7. Профилактика на болестите. Скрининг.
8. Промоция на здравето.
9. Здравна култура и здравно възпитание.
10. Демографска статика на населението. Миграция и здраве.
11. Демографска динамика на населението. Раждаемост и смъртност.
12. Детска смъртност, смъртност до 5-годишна възраст и средна продължителност на предстоящия живот.
13. Заболеваемост. Заболеваемост с временна и трайна неработоспособност.
14. Социално-значими заболявания. DALYs. Основни рискови фактори на хроничните неинфекциозни заболявания.
15. Международно здравно сътрудничество. Международни организации, стратегии и програми в областта на здравеопазването.
16. Здравеопазването като социална система. Здравна служба.
17. Здравно законодателство. Основни закони в областта на здравеопазването – Закон за здравето, Закон за здравното осигуряване, Закон за лечебните заведения.
18. Основни типове системи на здравеопазване.
19. Здравна политика. Основни приоритети на здравната политика в развитите страни.
20. Организация, съвременно състояние и тенденции на първичната медицинска помощ.
21. Организация, съвременно състояние и тенденции на болничната помощ.
22. Организация, съвременно състояние и тенденции на спешната помощ.
23. Здраве и здравна помощ за майките и децата. Национални програми за майчино и детско здраве.
24. Здраве и здравна помощ за хората в напреднала и старческа възраст.
25. Лекарска експертиза на работоспособността.

Препоръчителна литература:

1. Воденичаров Ц., С. Попова, Е. Шипковенска, М. Мутафова. Социална медицина. ГорексПрес, София, 2013.
2. Воденичаров Ц., В. Борисов. Феноменът обществено здраве в променящия се свят. ГорексПрес, София, 2017.
3. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Шесто преработено и допълнено издание. ISBN 978-954-756-216-5. Издателски център на МУ-Плевен, 2017, 326 стр.
4. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Пето преработено и допълнено издание, ISBN 978-954-756-167-0. Издателски център на МУ-Плевен, 2018, 326 стр.
5. Мутафова, З., М. Л. Георгиева, М. Праавчанска, П. Пешева, Е. Георгиева, Н. Христов. Социална медицина (практически подходи). Под ред. на М. Мутафова, АРСО, София, 2011.
6. Велкова А. Епидемиология на здравето. ИЦ на МУ-Плевен, 2013 г.
7. Велкова, Б., А. Стратегии за промоция на здравето. ИЦ на МУ-Плевен, 2014 г.
8. Шипковенска Е. (ред.), Ж. Христов, П. Димитров, М. Дякова. Модерна епидемиология с медицина и здравеопазване, базирани на доказателства. филвест, София, 2008.
9. Пешева П. Медицина, базирана на доказателства. 2014.

ЧАСТ ЕПИДЕМИОЛОГИЯ

1. Епидемичен процес – определение, движещи сили, форми на интензивност. Епидемично огнище. Инфекциозен процес – биологична основа на епидемичния процес. Характеристика – степен на епидемиологична значимост на формите и периодите на протичане на инфекциозния процес.
2. Източник (извор) на инфекция: болен – форми, контагиозен период, епидемиологично значение. Зоонози.
3. Източник (извор) на инфекция: заразноносителство – видове, продължителност, значение. Зоонози. Механизъм на предаване на инфекцията. Определение, фази, видове. Фактори на предаване. Пътища на разпространение на инфекцията. Класификация на инфекциозните болести.
4. Фактори на предаване на инфекцията: вода, хранителни продукти, предмети от обкръжаващата среда, почва и въздух.
5. Природен фактор – сезонност и цикличност.
6. Социален фактор – видове, влияние върху епидемичния процес, значение.
7. Възприемчивост на населението. Неспецифични и специфични фактори.
8. Специфична имунопрофилактика. Видове ваксини. Методи на приложение. Постваксинални реакции и усложнения. Организация на имунизациите. Имунизационен календар на Р България.
9. Видове епидемии – контактно-битови, въздушно-капкови, кръвни, водни, млечни и хранителни.
10. Епидемиологично проучване – цел, етапи и начини на провеждане. Епидемиологичен анализ. Епидемиологична прогноза.
11. Основни противоепидемични и профилактични мерки в епидемичното огнище.
12. Мерки в епидемичното огнище спрямо болния, контактните лица и обкръжаващата среда.
13. Дезинфекция и стерилизация – определение, методи и средства.
14. Дезинсекция – определение, методи и средства.
15. Дератизация – определение, методи и средства. Вътреболнични инфекции.
16. Ликвидация и елиминация на инфекциозните болести.
17. Епидемиология и профилактика на коремния тиф.
18. Епидемиология и профилактика на шигелозите.
19. Епидемиология и профилактика на вирусен хепатит А и вирусен хепатит Е.
20. Епидемиология и профилактика на епидемичен паротит.
21. Епидемиология и профилактика на морбили.
22. Епидемиология и профилактика на менингококова инфекция. Менингококов менингит.
23. Епидемиология и профилактика на стрептококовите инфекции. Скарлатина.
24. Епидемиология и профилактика на рубеола.
25. Епидемиология и профилактика на коклюш.
26. Епидемиология и профилактика на грип и ОРЗ.
27. Епидемиология и профилактика на дифтерия.
28. Епидемиология и профилактика на ВХВ, ВХД и ВХС.
29. Епидемиология и профилактика на HIV-инфекция и СПИН.
30. Епидемиология и профилактика на вирусните хеморагични трески – Кримска, Конго и хеморагична треска с бъбречен синдром.
31. Епидемиология и профилактика на Марсилска треска.

32. Епидемиология и профилактика на чума и туларемия.
33. Епидемиология и профилактика на Лаймска болест.
34. Епидемиология и профилактика на бяс.
35. Епидемиология и профилактика на тетанус.
36. Епидемиология и профилактика на антракс.
37. Карантинни мерки за борба с инфекциозните болести. Международни здравни правила.

Препоръчителна литература:

1. Епидемиология на инфекциозните болести, учебник за студенти по медицина и специализиращи лекари, под редакцията на проф. Н. Рибарова, ИК "СИМЕЛПРЕС", София, 2011, 447 стр. ISBN 978-954-2918-38-7
2. Епидемиология, учебник за студенти по медицина, под редакцията на проф. Т. Димитрова, Мед. издателство "Арсо", София, 2012, 203 стр. ISBN 978-954-9301-79-3
3. Епидемиология, учебник за студенти по медицина, под редакцията на проф. Т. Димитрова, Мед. издателство "Арсо", София, 2017, 233 стр. ISBN 978-954-9301-79-3
4. Обща епидемиология, под ред. на проф. П. Георгиев, София, Мед. и физк., 1998
5. Хронични заразни заболявания, под ред. на проф. П. Георгиев, София, Мед. и физк., 2010 ISBN 978-954420-278-1
6. Ръководство за практически упражнения по епидемиология на инфекциозните заболявания под редакцията на проф. д-р Нели Рибарова, Симелпрес, София, 2013, 278 стр. ISBN 978-954-2918-74-5

ЧАСТ ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

1. Инфекция, инфекциозен процес – определение. Роля на микро-, макроорганизма и средата. Инфекциозна болест- определение. Фази на протичане. Особенности в протичането на инфекциозните болести(решути, рецидиви, типични, атипични)
2. Клинико- лабораторни изследвания в диагностиката на инфекциозните болести- промени в кръвната картина, урина, ликвор и КАС
3. Етиологична диагностика при бактериални инфекциозни заболявания – рутинни, бързи и експресни методи
4. Етиологична диагностика при вирусни инфекциозни заболявания – рутинни, бързи и експресни методи
5. Етиологично лечение при инфекциозни болести – антибиотици, антивирусни препарати, имунотерапия.
6. Патогенетична терапия – при чревни инфекции с диаричен синдром, хиповолемичен шок
7. Патогенетична терапия – при невроинфекции (мозъчен едем), дихателна остра бъбречна и остра чернодробна недостатъчност.
8. Патогенетична терапия при хеморагичен шок.
9. Диетотерапия

10. Коремнен тиф
11. Хранителни токсикоинфекции причинени от салмонели, стафилококи и условно патогенни бактерии (*Clostridium perfringens* и *Bacillus cereus*)
12. Ботулизъм
13. Шигелози (бактериална дизентерия)
14. Колиентерити
15. Холера
16. Вирусни гастроентерити.
17. Лептоспирози
18. Вирусни хепатити- вирусен хепатит А и Е , остра чернодробна недостатъчност
19. Вирусни хепатити- вирусен хепатит В, Д и С, остра чернодробна недостатъчност
20. Инфекциозна мононуклеоза
21. Дифтерия
22. Епидемичен паротит
23. Коклюш
24. Скарлатина
25. Морбили
26. Рубеола
27. Варицела
28. Грип и други ОРВЗ. Ковид 19
29. Ентеровирусни заболявания – Полиомиелит
30. Ентеровирусни заболявания – ЕСНО, Coxsackie и др. ентеровирусни инфекции
31. Менингококова болест – менингит, СОМС и други форми на менингококовата болест
32. Хламидиози – Орнитоза, пситакоза, други хламидиози
33. Легионелози
34. Марсилска треска
35. Ку- треска
36. Петнист тиф
37. Лаймска болест
38. Вирусни хеморагични трески- Кримско- Конго хеморагична треска и Хеморагична треска с бъбречен синдром
39. Вирусни хеморагични трески – Жълта треска, Денга, Ебола, Ласа
40. Чума
41. Туларемия
42. Антракс
43. Тетанус
44. Бяс
45. Синдром на придобитата имунна недостатъчност (СПИН)

ЛИТЕРАТУРА:

1. Учебник по инфекциозни болести под ред. на проф. Нина Янчева, 2023, Изд. Арбилис, София
2. Инфекциозни болести, учебник за студенти под ред. на проф. Радка Комитова, 2022 г, Изд. Лакс бук, Пловдив
3. Учебник по Инфекциозни болести за студенти под ред на проф. Генчо Генев, 2009 г. Изд. Медицина и физкултура, София
4. Инфекциозни болести. Учебник за медицински специалисти и студенти по дентална медицина. Компендиум за студенти по медицина под ред. на проф. М. Стойчева, 2023 г, изд. Лакс бук, Пловдив

5. Инфекциозни болести. Учебник за студенти по медицина под ред. На проф. Майда Тихолова, 2008 г. Изд. Арсо, София

Препоръчителна литература:

1. Ръководство по инфекциозни болести за общопрактикуващи лекари под ред на проф. Генчо Генов и проф. Хюсник Бояджиян, 2001 г, Изд. Литера принт, Стара Загора
2. Терапия на Инфекциозните болести под ред. На проф. Генчо Генов, 2011 г, Изд. Медицина и физкултура, София

Съставили програмата:

1.

/проф. д-р Владимир Гончев/

Съдържанието на Конспекта е обсъдено на заседание на катедрения съвет на катедра "Детски болести, фармакология, инфекциозни болести, епидемиология и тропически болести" на 09.06.2025 година /Протокол № 8/ 09.06.2025 г.

Ръководител на катедра:

/доц. д-р Светослав Ценов/

Конспекта е обсъдена и е приета на заседание на Факултетния съвет на Медицински факултет на 16.06.2025 година/ Протокол № 25/ 16.06.2025 г.

Декан на Медицински факултет:

/проф.. д-р Румяна Янкова/